

ТИТ ЛИВИЈЕ (59. п. н. е. - 17. н. е.)

Живот

О животу Тита Ливија данас се мало зна. Писац о себи није оставио сведочанства, а наше познавање заснива се на оскудним подацима које пружа Хијероним из Стридона у својој *Хроници*. Према Хијерониму, Ливије је рођен 59. п. н. е., а преминуо је 17. н. е. Дакле, нешто мало је надживео принцепса Августа. Пошто му Хијероним додаје надимак *Patavinus* и пошто Ливије у свом делу опширно и прецизно пише о простору Патавије (данашње Падове), верује се да је родом из овога града. Патавија је представљала богат равничарски град на простору Транспадинске Галије¹. Ливије је одрастао у Патавији, где се и школовао. У Рим долази као тридесетогодишњак, после битке код Акција 31. п. н. е.² У Риму заштиту му је пружио сам принцепс, који га узима за васпитача свог унука, а будућег историчара и цара, Клаудија. Ливије није учествовао у политичком животу — није обављао ни цивилне ни војне функције.

Однос Ливија и Августа

питање односа Тита Ливија према Октавијану Августу. Једна група истраживача уверења је да је Ливије непристрасан, док друга сматра да је Ливијево дело у ствари похвала Августу. У свом делу Ливије у више наврата помиње Августа. У првој књизи он пише како је легендарни римски краљ Нума Помпилије изградио храм посвећен Јанусу. Када су врата храма била отворена то је значило да је народ у рату, а затворена да су околни народи умирени. Ливије тврди да је храм био свега два пута затворен после владавине Помпилија и то после Првог пунског рата и после битке код рта Акција, када је Август успоставио мир и на мору и на копну. Дакле, Ливије пореди Августа са римским краљем који се својевремено позабавио обновом религије. У једном делу Ливије расправља о звању које је уживао извесни Корнелије Кос. До Ливијева времена једни су тврдили да је Кос био конзул, други војни трибун. Сам Август говорио је да је приликом обнове Јупитерова храма нашао Корнелијев штит на коме је писало *Cossus consul*. Ливије Августовом тврђењу даје предност над другим изворима и такође сматра да је Кос својевремено вршио дужност конзула. Из наведеног да се претпоставити да је Ливије ценио Августа. Треба имати на уму да се Август залагао за обнову старе римске религије, као и морала римског друштва; принципи којим је тежио и сам Ливије. Међутим, и када хвали Августа Ливије то чини мање упадљиво од песника свога времена, Вергилија и Хорација. Тацит, позивајући се на Кремуција Корда, пише да, мада су Август и Ливије били пријатељи, Ливије је тако знао хвалити Помпеја Великог, да га је Август називао „својим помпејевцем”. Да је Август ценио Ливија видимо у томе што му је поверио васпитање свог унука. Тешко је данас утврдити да ли је Ливијево пријатељство са Августом утицало на објективност Ливијева дела. Наиме, књиге у којима Ливије пише о свом времену — Помпеју, Пезару, Августу — данас су изгубљене.

¹ Становници града римско грађанско право добијају тек око 49. п. н. е.

² Рим, вероватно не посећује раније, јер је беснео грађански рат између Антонија и Октавијана.

Од оснивања града

Тит Ливије је саставио спис под називом *Ab urbe condita* или *Од оснивања града*, у коме догађаје излаже хронолошки. Спис се састоји од 142 књиге, од којих је данас сачувано 35 — прва декада, која обухвата период од 753. до 293. п. н. е.³, и књиге од 21. до 45. које обухватају период од 219. до 167. п. н. е. Садржај изгубљених књига знамо на основу извода, тзв. периоха, састављених у време царства. Спис почиње митом о Енеји, а завршава се смрћу Августова пасторка Друза, 9. године п. н. е. Сматра се да Друзова смрт није прави завршетак Ливијева дела и да је писац желео наставити са описивањем, али га је у томе вероватно омела смрт. Тит Ливије је почео са писањем око 29. п. н. е., а књиге су издаване почев од 20. п. н. е.

У предговору свога дела Ливије пише о намерама и циљу свога стварања. Он пише да намерава описати римску историју, почев од оснивања града. Упозорава да догађаји који су претходили оснивању Рима нису документовани и да су познати само на основу казивања у коме се преплиће људско и божанско. Мада сматра да тим казивањима треба поклонити пажњу и поштовање, Ливије обећава да им неће доделити пресудну улогу. У наставку Ливије пише да је његова намера да савременицима предочи како су стари живели и њихове обичаје, који људи и којим снагама су створили и проширили римску државу, затим период опадања морала и напослетку савремено доба када Римљани нису у могућности ни да поднесу своје мане ни да се од њих лече. Са жалашћу примећује да Рим потреса грамзивост и жеља за луксузом. Ливије спас види у примерима из прошлости. Он жели подучити своју публику да ваљане примере следе, док оне, који су по својим последицама срамни, избегавају. Он пише да би истакао примере оних који су створили римску државу и допринели својим делима да постане најмоћнија на свету.

Ливије као историчар

Ливије је био кабинетски историчар. Пошто није учествовао у политичком животу, није вршио ни цивилне ни војне дужности, није могао као Полибије, Фабије Пиктор или пак Катон Старији писати на основу непосредног искуства. Он није био самостални истраживач. Није имао обичај као Мацер трагати за документима по архивима. Сакупио је постојеће изворе и на основу њих саставио ново дело. У предговору пише да о најстаријим догађајима пише на основу казивања, јер сведочанстава из тог доба нису постојала. Познато је да је користио грчке изворе. На пример, за састављање треће декаде у којој се описују ратови Рима са Картагином и Македонијом, као извор Ливије користи Полибија. Чак шта више он преводи Полибија, али пошто је слабије познавао грчки, чини грешке. Сматра се да дела старијих анализиста није користио, али да се доста служио списима млађих анализиста. Он верно преноси изворе које користи, а о датим подацима не полемише.

Будући провинцијалац, Ливијев стил и језик се разликовао. У прво време због тога су га критиковали, да би временом постао пример за учење латинског језика. Био је својеврсни књижевни таленат.

Ливије је писац-патриота. Његово дело је похвала Рима, римских врлина... Његово дело има високе моралистичке циљеве. Ти периферни квалитети су омогућили да се део његовог дела сачува.

Литература:

- Д. Пантелић, *Тит Ливије* на основу М. Мирковић, Предговор, Од оснивања града
- Белешке Анђе Стојчић са предавања М. Рицл 22.10.2002. у Београду

³ Друга декада је изгубљена